

Voor de samenleving van menschen, religieuze wezens, in een tijdelijk samenlevingsverband gelden andere wetten, al naar gelang den aard van het verband. Worden die ordeningen geëerbiedigd, dan functioneert alles ordelijk en rustig. Tot die orde behoort ook de gezagsstructuur, die bij 't organisch leven vanzelf ontbreekt. Merkw aardig te zien hoe iemand, die den mensch zoo hoog waardeert, afdaalt naar het lagere, organische leven om daar een equivalent te zoeken voor de samenleving van menschen. Nooit wordt van menschen, die geschapen zijn om bewust hun Schepper te kennen en te dienen gevraagd zich te richten in hun samenleving naar wezens van lagere orde.

Rotterdam.

F. GROENENDIJK.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

DE DOOD IN DEN POT.

„Wedergeboorte van het Koninkrijk" werd reeds in Londen door een Regeering in ballingschap met veel ophef, aangekondigd. Verandering en vernieuwing was het thema der composities van de naar vrijheid hunkerende Nederlanders onder 's vijands dwingelandij.

Maar te kwader ure heeft de Partij van den Arbeid zich opgedrongen als peet eener verjongde natie.

Dat was een ramp voor het Koninkrijk.

In die dagen was professor Schermerhorn het factotum.

Grooter ramp was, dat de Partij v. d. Arbeid ook na de verkiezingen in 1946 het heft in handen hield.

Het is zelfbedrog, indien we — wat maar al te veel geschiedt — den vollen last van dezen rampspoed op de K.V.P. leggen en de handen in onschuld wasschen.

De K.V.P. toch verkeerde in een moeilijke situatie. Zij is bij haar sociale en economische politiek gebonden aan kerkelijke uitspraken, welke voor geen twee-erlei uitleg vatbaar zijn. De pauselijke encycielic Quadragesimo Anno (d.d. 1931), in vele opzichten een schoon stuk, keert zich tegen het individualistisch streven van het kapitalisme en geeft de grondslagen aan, waarop — v.g.l. R.K. visie — staat en maatschappij moeten zijn opgebouwd. Een gansche stroom van geschriften is — vooral in de jaren na 1930 — gevloeid uit de pennen van vooraanstaande R.K. sociologen, economen en politici waarin — met Q.A. als richtsnoer — soms in vage, vaak in krachtiger trekken, het bestek van een nieuw maatschappelijk gebouw geteekend wordt. Het is den roomsch-katholieken niet kwalijk te nemen, dat zij ernst willen maken met de vervulling van den pauselijken, voor hen goddelijken, eisch. Het is ook te begrijpen, dat zij t.a.v. hun sociale en economische verlangens weinig aangename herinneringen bewaren aan de samenwerking met de anti-revolutionairen en christelijk-historischen in de dagen van Colijn. Men herinnert zich de felle kritiek in de vooroorlogse R.K. pers. Tenslotte is het hun ook niet euvel te duiden, dat zij — gelet op de vanouds bekende, immer terugkerende figuren in de Kamer — niet al te hoog dachten van de vooruitstrevendheid der vroegere coalitiegenooten.

Nu, in 1948, beter laat dan nooit, heeft de A.R. partij ook een ontwerp voor bedrijfsorganisatie op stapel. Daarover zal, bij een volgende stembus, wel met de roomsch-katholieken zijn te praten. Maar in 1946 was dat nog niet zoover. Toen maakte de K.V.P. den zwaaai naar rood. Indië kwam op het altaar.

De heer Max van Poll in Indië en professor Romme in Nederland zagen zich voor het probleem geplaatst, hoe de revolutie in constitutionele banen te leiden. De historie bewijst reeds het onzinnige van al zulk pogen. De K.V.P. kon dan ook niet meer dan van tijd tot tijd een spaak tusschen de wielen steken. En dat werd haar dan nog door den rooden bondgenoot hoogst kwalijk genomen. Dan sukkelde zij weer mee, half onwillig, achter de Partij van den Arbeid aan. Deze hield vast aan haar monopolie van progressiviteit. Zij zou het Koninkrijk vernieuwen. In nieuwen stijl zou het worden opgebouwd. Men kent de desastreuze gevolgen tot nu toe en wat nog komt kan men vermoeden. Het Vaderland is in nood en onder deze leiders zinkt men steeds dieper.

Het zou verkeerd zijn te klagen en tegelijkertijd de oogen te sluiten voor eigen tekortkomingen.

Laten we niet meedoen met hen, die in frazen fulmineeren tegen den geest van den tijd en niet opmerken de verkillen in eigen omgeving.

Het is geen gewoonte meer om warm te loopen voor beginselen. Men blijft „bezwaard" (hoe interessant tocht!) in de Kerk en in de politiek en men houdt niet van „geharrewar". Maar al die „bezwaarden", die letterlijk en figuurlijk met hun bezwaren blijven zitten, leggen Kerk en politieke partij lam.

Dan is er, wat men noemt, „de dood in den pot".

Dan wordt er op 'n hoogst nog wat aan „practische politiek" gedaan, maar geen principieel beleid gevoerd. Men maakt het zich zoo behaaglijk mogelijk onder een maatschappelijk bestel, waarvan de, aan het liberalisme ontsproten, kiemen niet deugen (gelijk Kuyper — en vóór hem Groen — nimmer moede werd te verklaren).

Dan blijft er mogelijk nog een basis voor coalitie met liberalen, maar onder een coalitie met roomsch-katholieken zinkt die weg. Want het brandende vraagstuk

van de organisatie van den arbeid kan alleen vanuit het geloof bezien worden. Omdat het gaat over de vraag of onze menselijke maatschappij is een verzameling van in wezen soevereine individuen, slechts verbonden door draden van eigenbelang, of een organisme, waarin de leden elkander behoeven te dienen en alzoo hun Schepper te verheerlijken. Welke vraag door al wie Christen is, „in Kuyper's lijn" zal moeten worden beantwoord: Gods Woord leert ons, „hoe het al uit eenen bloede geschapen en in één Verbond door God samengevat is". Daarom, „in de solidariteit van onze schuld en het mysterie der verzoening op Golgotha, zijn met al zulk individualisme voistrekt onbestaanbaar".

De roomsch-katholieken stonden in 1910 nog wat onwennig tegenover Kuyper's vergaande conceptie betreffende de organisatie van den arbeid. Maar in 1946 vonden zij bij hen, die beweren in Kuyper's lijn te zijn, den dood in den pot. Twee jaar later is er een „Rapport inzake het vraagstuk der bedrijfsorganisatie", dat begint met de vraag naar het algemeen gezichtspunt, waaronder van A.R. standpunt het vraagstuk der bedrijfsorganisatie moet worden bezien. Maar die vraag was reeds aan de orde, lang voordat de roomsch-katholieken hun standpunt hadden bepaald.

Als de anti-revolutionaire richting zóó weinig geestkracht openbaart, dan kan zij ook geen leven wekken. Dan verliest zij alle vat op ons volk. Het terrein komt aan rood.

Want tegen den rooden springvloed kan Rome niet afdoende beveiligen. In de indische kwestie kwam dit reeds schril tot uiting. Als bondgenooten in den strijd tegen den geest uit den afgrond — reeds Calvijn wees er op — zijn de roomsche geloovigen te waardeeren. Maar, alléén-drijvend, twijfelmoedig vanwege het roestige wapentuig der voormalige coalitiegenooten, komen zij tot monsterverbonden, die slechts onheil verwekken op alle gebied. Zooals we dag aan dag kunnen opmerken.

G. GOOSSENS.

Amice frater.

Na drie dagen en nachten debatteeren, inzonderheid op den dag des Heeren, waarop nog die groot-sche betooging plaats vond op den Dam van Amsterdam waar pater Henri de Greve, Rome's idealisme vertegenwoordigend, oerde nevens de socialistische dr Brugmans, die in Diderot zijn held ziet, en Churchill opwekte tot eenheid van West-Europa, kwam de slotzitting in de Ridderzaal. En onderwijl men daar de resoluties en de boodschap voor het nieuwe Europa besprak en Churchill, die zelfs daar nog de heftige ruzies moest aanhooren, opnieuw tot eenheid maande, brak een hevig onweer los over de residentie, lichte felle bliksemstralen door het donker op den dag, deden zware donderslagen al die idealisten in de zaal opschrikken, veegden rukwinden de planten en bloemen voor de ridderzaal weg.

Dáar was de stem des Heeren, die den kinderen der machtigen toeriep: geeft den Heere eere en sterkte, geeft den Heere de eere zijns naams, aanbidt den Heere in de heerlijkheid zijns heilighdoms (Ps. 29).

Maar daar in de ridderzaal was men bezig de grootheid van den mensch, het schoone van zijn idealen van vrijheid en vrede en recht te roemen en zijn kracht tegen het dreigend gevaar van uit het Oosten, als er slechts een vereenigd West-Europa zoude zijn.

Idealisten, placht Napoleon te zeggen, ondankbaar, want hij moest zijn macht aan hun dwaasheid danken, idealisten zijn gevaarlijke lieden.

En is het niet waar?

In Italië's verkiezingsstrijd kwamen de roomschen met een plaai, waarop het gelaat van Garibaldi, als een even opgelicht masker, waarachter het gezicht van Stalin zichtbaar werd.

De prent was meer waar nog dan de teekenaar allicht vermoedde.

Want Garibaldi was een idealist, die een Mussolini of Stalin voorbereidde. Europa heeft meer dan één harde les daaromtrent ontvangen, maar het spel der idealisten telkens weer herhaald.

De hooge humanist, die voor zijn rechten strijdt, voor vrijheid en vrede, blijft onaandoenlijk voor Gods oordeelen. Hij bekeert zich niet.

Hoort gij dien donder? riep Churchill uit, Vrees voor de onweerswolk, die boven West Europa hangt. En hij dacht aan het communisme.

Maar ik hoorde den dienst des Woords over Jesaja 8: 12: „gijlieden zult niet zeggen: een verbond van alles, waar dit volk van zegt: het is een verbond; en vreesst gijlieden hunne vrees niet en verschrikt niet."

Den Heere der heerscharen, dien zult gijlieden heiligen, en Hij zij uwe vrees, en Hij zij uwe verschrikking" Sluit u aan, dus Churchill. Goed, maar wat zal onze kracht zijn?

De idealist, dat is de man, die, als hij spreekt van Christelijke beschaving, het humanisme bedoelt. Hij onderscheidt zich steeds weer door deze twee eigenschappen. Vooreerst, dat hij niet met het begin, maar met het eind begint. Hij raast van trots alsof hij reeds ontving wat hij droomde.

En daarna is hij zoo overtuigd van het ware van

zijn ideaal, dat hij een ieder, die de evidentie daarvan niet direct aanvaardt, wel naar de keel zou willen vliegen. Vandaar ook, dat de zittingen van het congres vol waren met heftige discussies, scherpe verwijten, woedende uitvalen, geweldige gesticulaties.

Hoe vaak heeft Europa nu zulke comedie niet beleefd?

In de vorige eeuw had men de vredesconferenties, waar een Garibaldi en een Victor Hugo de groote redenaars waren. De eerste zei: als ik de eenheid van Italië heb bevochten, dan zal de eeuwige vrede er zijn. En de tweede: het zal niet lang nog duren of alle wapentuig kunt gij alleen nog vinden in de musea, en gij zult uw kinderen er op wijzen en zij zullen zich verbazen over de dwaasheid der voorvaderen.

Zulke woorden wekten geweldige geestdrift. Maar — een paar maanden later had men den oorlog van 1870.

In het begin van deze eeuw riep de Tsaar van Rusland de vertegenwoordigers der volkeren bijeen, want men zou den vrede voor altijd verzekeren. En hoe grootsch waren de redevoeringen en hoe vol geestdrift was gansch de wereldpers.

De paus van Rome was zelfs ontevreden, dat hij daar niet de eerste viool mocht spelen.

Er kwam een wereldrechtbank. Thans vroeg men een Europeesch hof. En er werd gebouwd het vredes-paleis. Maar toen dit gereed was, toen was er de eerste wereldoorlog. En al die idealisten kropen weg om vier jaar later, toen de vrede er was, weer te voorschijn te komen, en nog luider te roepen dan voorheen.

Want wij kregen den Volkenbond en het rumoer der idealisten was niet te stuiten, zelfs niet door het woord van enkele ernstige staatslieden, die zeiden: kalm aan wat, het is nog slechts een begin.

De idealisten begonnen weer met het eind: hun overwinning.

Maar nu — nu zijn Genève's paleizen voor den politiek en sociaal vrede bijna vergeten.

En het eind was de tweede wereldoorlog. En weer doken de idealisten onder en alle socialistischen zwegen, totdat de bevrijding er was, en men in San Francisco de wereldunie der volkeren oprichtte, alles weer op den valschen bodem van de goedheid en grootheid van den mensch, wiens rechten men nu eens voor goed zou vaststellen.

Christen-politici zeiden: het is toch niet heel eel om a l goed, want de Naam van God wordt niet genoemd. Alsof — dit noemen voldoende zou zijn, als voorts alles inging tegen het woord des Heeren.

En zie, nu die wereldunie weer diep heeft teleurgesteld, zoo spoedig reeds, en achter het masker van den idealist de wreede kop van den echten revolutiedictator te voorschijn komt, nu vergaderen de idealisten al weer voor een nieuw ideaal, dat trouwens, Churchill dacht er aan, toen hij aan het plan van den Franschen koning Hendrik IV en zijn minister Sully herinnerde, niet nieuw is: n.l. een federatief Europa, en men getuigt voor het vrij verkeer van menschen en ideeën en goederen en de rechten van den mensch.

Schuchter is op een der zittingen gevraagd, of er niet eerst gesproken moest worden van de plichten van den mensch, en of er niet gedacht moest worden aan de waarden van het christendom nevens die van het humanisme.

Toen sprak men van Christelijk humanisme — dat ons de Fransche revolutie van 1789 bezorgde met heel den nasleep van die. Maar daar dacht men niet aan. Zelfs was er één, die zei: gaat het Koninkrijk Gods niet voorop? Maar die er van sprak, had dien Zondag in de kerk moeten zijn waar het Woord Gods in gehoorzaamheid werd gepredikt.

Uit het verhaal, dat de bladen bieden van de heftige discussies, werd zeer duidelijk, dat in weerwil van de schoonklinkende resoluties aan het slot er twee geweldige tegenstellingen aan het licht traden, die niet werden weggenomen. De politieke tegenstelling tusschen de Engelschen en de Franschen, want de eerstgenoemden willen West-Duitschland weer oprichten en invoegen in een vereenigd West-Europa en de anderen zijn voor een nieuw en krachtig Duitschland vuurbang en willen het machteloos houden.

Heelemaal onbegrijpelijk is het niet.

En dan is er de sociale tegenstelling tusschen de socialistischen, die allen volken hun dwaasheden willen opdringen en de macht begeeren voor de „arbeiders", zooals dat dan heet, en de nog eenigszins verstandigen op dit gebied, die een zoo groot mogelijke vrijheid voor het maatschappelijk leven voorstaan.

De strijd liep in een der sectievergaderingen zóó hoog, dat de socialistischen woedend weglepen. In de slotzitting waren zij er weer, en daar zetten de Fransche socialistischen hun strijd voort, terwijl Churchill, die alleen maar de hoofvergaderingen bijwoonde, oogen-schijnlijk met veel schik het lawaai aanschouwde, om tenslotte met de Franschen mee te stemmen.

Och ja, hij kent de waarde er van. En hij denkt: als er maar eenige eenheid komt voor den kamp, dien hij vrees.

Maar deze groote staatsman ziet toch de geschiedenis niet in haar wezenlijke beteekenis. En dat is jammer. O, als hij nu eens naar de Schrift had kunnen spreken. Maar — dan hadden de idealisten hem allicht niet dan met weersin beluisterd.

Nu heeft hij herinnerd aan den Koning-stadhouder Willem III en zijn strijd, waarin een zijner voorvaderen mee de leiding had.

Maar
Koning-
heid van
zen Lo-
De v-
vrucht
Want
van Pr-
die een
gewees-
ten en
De
vrijhe-
handen
is gege-
koning-
heid el-
baard
Het
boodsch-
gerecht-
ken —
zijn we-
verdw-
de vrij-
Het
om en
de pred-
kerk vo-
ren om
Dáar
Maar
christel-
christel-
zal het
kunnen
Daar
Genève
als niet
eigen z-
verwer-
Ledig
Ik be-
hebben
vaartid
Het
gemaak
Daar
over de
Ik heb
diep ge-
door S-
Hoe v-
reforme-
zich da-
geten,
tie bew-
Kerk
lijk k-
keren k-
Wat
Rotterd-
Aan
voudig
Maar
sproken
woorde-
ook we-
wijzen
vele ed-
koren,
onede-
is, opda-
dat gee-
Maar
geworde
heiligh-
is: wie
Met l

Ds E
(Utrech-
van (pr-
De l
„Ha
(geme-
enz.)",
Dit
in con-
„He
paalde
structu-
tuurrij-
van d-
in eige-
Overbi-
van S-
En
Belyde
Centra
weging